

KANDIDAT

8208

PRØVE

PED148 1 Pedagogiske grunnbegreper

Emnekode	PED148
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	06.12.2017 09:00
Sluttid	06.12.2017 15:00
Sensurfrist	27.12.2017 01:00
PDF opprettet	27.09.2018 10:46
Opprettet av	Digital Eksamen

✓ PED148 1 Generell informasjon

Emnekode: PED148

Emnenavn: Pedagogiske grunnbegreper

Dato: 06.12.2017

Varighet: kl. 09:00-15:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: To av tre kortsvarsoppgaver og en av to drøftingsoppgaver må besvares for at studenten skal kunne bestå eksamen som helhet. Ved sensur vil drøftingsoppgaven vektas tyngst.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Velg et alternativ

Ja

Nei

Besvart.

1 PED148 1 Oppg. 1

1. Kortsvarsoppgave

Besvar to av de tre oppgavene.

- Gjør kort rede for hovedtankene i Paulo Freires perspektiv og hvilke pedagogiske konsekvenser disse kan ha.
- Gjør kort rede for hva tilpasset opplæring og spesialundervisning innebærer.
- Gjør kort rede for begrepene ontologi og epistemologi.

Skriv ditt svar her...

A) Paulo Freire levde i Brasil og hans perspektiv tar utgangspunkt i det brasilianske samfunnet på 1960-tallet. Det som preget Brasil på denne tida var mange undertrykte som hverken kunne lese eller skrive, og en stor avstand mellom de som satt med makten og de som utgjorde majoriteten i samfunnet. Dette store skillet utgjorde en antropologisk motsetning der de undertrykte ikke makter å bryte ut fra undertrykkelsen, mens de som undertrykker trives godt i rollen som undertrykkere. Det er en stor kontrast mellom disse, men den ene kan ikke eksistere uten den andre. Undertrykkelsen gjorde at mange i Brasil utviklet det Freire kalte en semi-intransitiv bevissthet. Det gikk ut på at man var så styrt av samfunnsstrukturene at man ikke klarte å se noen annen måte å gjøre ting på. Man begrunner det som skjer med ulogiske og magiske forklaringer, og man fokuserer kun på de umiddelbare behovene sine. Analfabeten var i følge Freire de mest undertrykte av alle og utgjorde "taushetens kultur". Freire ønsket derfor å lære bønder å lese og skrive for å løfte dem ut av undertrykkelsen og hjelpe dem ut av den semi-intransitive bevisstheten og til å få en mer kritisk bevissthet.

Freire ønsket seg bort fra den tradisjonelle pedagogikken hvor en lærer kun formidler kunnskapen til elevene. Han kalte denne typen pedagogikk for bankpedagogikk. For på samme måte som man setter penger inn i banken tenkte man at man kunne sette kunnskap inn i elevene. Denne formen for undervisning hevdet Freire gjorde elevene til manipulerbare objekter og var mer temmende enn frigjørende. Undervisningen ville da være preget av livløs kunnskap og klasserommet som intellektuelt senter vil dø hvis det blir et sted for slik livløs kunnskap. I tillegg ville en slik pedagogikk være med å styrke og opprettholde overordnet-underordnet forholdet. I stedet ønsket han at dialogen skulle være det dominerende i klasserommet og det som skulle prege undervisningen. Kjærlighet til verden og menneskene rundt seg var en forutsetning for dialogen, og den

oppriktige dialogen var preget av to likeverdige subjekter som kom sammen i en konversasjon der begge to ønsker å lære noe av den andre. Dialogen var også veien å gå for å endre den antropologiske motsetningen. I tillegg var det viktig at dialogen tok utgangspunkt i det som lå nært elevene, og helst skulle man jobbe med et problem som rørte elevene direkte.

Freire hadde altså en dialogpedagogisk og problemorientert pedagogikk. Undervisning som tar utgangspunkt i Freires tanker vil derfor være preget av mye dialog hvor dialogen har et jeg-du forhold. Begge parter i dialogen er subjekt og ingen av partene skal gi etter for den andre parten. Det er selve temaet som kontrollerer dialogen og det beste argument skal vinne. Et eksempel på en læringsaktivitet som fyller disse kravene er læringsdialogen, hvor læreren i samtale med elevene legger fram nytt fagstoff ved å stille assisterende spørsmål som bygger på elevenes svar. Slik vil lærer og elev sammen danne forståelse rundt et tema. Deweys problemløsningsmetode vil også være en læringsaktivitet i tråd med Freires tanker. Både Dewey og Freire er opptatt av at skal det skje læring så må elevene først føle et problem. Problemløsningsmetoden sier at videre skal man finne og avgrense det som utgjør kjernen i problemet. Deretter skal man finne fram ulike hypoteser til hvordan man kan løse problemet, før man så tankemessig utprøver disse for å komme fram til den man tenker fungerer best. I siste leddet skal man prøve ut i praksis den metoden man kom fram til. Viktig i denne metoden er at man ikke bare handler, man skal også reflektere rundt handlingene sine. Dette er veldig i tråd med Freires tankegang om at det er når handling og refleksjon opptrer sammen (dette kalte han for praksis) man kan endre verden.

C) Begrepene ontologi og epistemologi finner vi innenfor den teoretiske filosofien som blant annet tar opp spørsmål om hva som er virkelig og hvordan vi kan få kunnskap om dette. Ontologien er spørsmålet om hva som er virkelig. To hovedforståelser av virkeligheten er at den er åndelig eller materiell. Hvis man mente at verden *enten* var åndelig eller materiell hadde man et monoistisk syn, mens en som mente at verden var *både* åndelig og materiell har et dualistisk syn. Et eksempel på en som hadde et dualistisk syn på verden var opplysningsfilosofen Immanuel Kant. Han hevdet at virkeligheten besto av både en objektiv virkelighet og vår menneskelige oppfatning av den. Den objektive virkeligheten er selve tingen i seg selv og noe vi aldri kan oppnå 100%, dette er altså hans åndelige syn på verden. Den materielle virkeligheten er vår menneskelige oppfatning av den, altså hvordan verden er for meg og i følge Kant er det kun denne vi kan ha kunnskap om.

Epistemologien tar opp spørsmålet om hvordan vi kan få kunnskap om virkeligheten og hva som er gyldig kunnskap. Det er ulike oppfatninger om hvordan vi kan dette og her kan man dele inn i tre ulike syn på hvordan man skaffer seg kunnskap: rasjonalismen, empirismen og konstruktivismen. Rasjonalismen hevder at kunnskap er noe man får gjennom fornuften, gjennom å bruke vår fornuft, som både Aristoteles og Kant mener at alle mennesker er født med, kan vi finne ut hva som er sant. Empiristene mener at kunnskap får man gjennom sansene og erfaringer, sann kunnskap blir da det man selv kan observere. Konstruktivistene derimot mener at kunnskap er noe man selv konstruerer. Vi kan si at kunnskap ikke er noe gitt, men noe hvert menneske selv skaper.

Besvart.

2 PED148 Oppg. 2

2. Drøftingsoppgave

Besvar en av de to oppgavene.

a) Sammenlign Aristoteles' og Rousseaus syn på barn og barndom, og drøft hvordan de to synene vil påvirke arbeid med barn i dag.

b) Gjør rede for den didaktiske relasjonsmodellen, og drøft hvordan du vil anvende modellen ved

kompetanseutvikling i en bedrift. Velg selv hva formålet med opplæringen skal være.

Skriv ditt svar her...

A)

Aristoteles' og Rousseaus syn på barn og barndom, og dets påvirkning for arbeid med barn i dag

Innledning

Både Aristoteles og Rousseau kom i sin tid med tanker og syn på verden som fortsatt kan ha relevans i dag. Denne oppgaven vil ta for seg hvordan de to filosofenes tanker kan ha påvirkning for arbeid med barn i dag. Først vil jeg gå gjennom de mest sentrale tankene til hver av filosofene knyttet til dette temaet. Så vil det komme en sammenligning før jeg til slutt vil trekke koblinger til hvordan dette har påvirkning for dagens arbeid med barn. I den siste delen fant jeg det også relevant å trekke inn dannelsesbegrepet.

Aristoteles

Aristoteles levde i antikkens Hellas og mente at meningen med livet var å bli lykkelig. Veien til lykke gikk gjennom å realisere sitt fulle potensiale og med dette bli den beste versjonen av seg selv. Aristoteles mente også at det høyeste gode man kunne nå var å leve overens med sin fornuft. Når det kommer til hans syn på barnet så mente han at barnet er født ondt og tomt. Han så på barnet som en ufulkommen voksen som måtte lære seg å bli rasjonell, siden barn i utgangspunktet ikke er rasjonelle. Barndommen i seg selv tilla han ingen egenverdi, men var kun et skritt på veien til å bli voksen.

Aristoteles satte samfunnet høyt, og barndommens rolle ble dermed å forme barnet slik at man sikret seg gode ledere for staten i framtiden. Dette ble lært ved at en pedagog som fungerer som instruktør og rollemodell formidler barnet den kunnskapen som trengs for å fungere godt i samfunnet, og som samfunnet tjener på at man har kunnskap om. Noen ting kunne derimot ikke læres gjennom en aktiv pedagog som legger fram kunnskap. Aristoteles mente at for å lære å utføre gode moralske handlinger, måtte man øve seg på å gjøre det. Man skulle drilles i dette, og etter å gjort det gjentatte ganger ville det så utvikle seg til å bli en vane. Gode moralske handlinger kan altså ikke kun læres på det intellektuelle planet, det må også læres i praksis.

Her kan det også være relevant å trekke inn en del av hans virkelighetssyn. Aristoteles mente nemlig at det som er virkelig er både det som allerede er, men også det som kan bli. Altså en ting eller et vesen sitt potensiale. Som nevnt går veien til lykke nettopp gjennom å realisere sitt fulle potensiale. Menneskers oppgave blir da å se hvilket potensiale noen har i seg, og hjelpe dem med å få vist det. Aristoteles' tanker om potensiale er derfor slaver og kvinner faller utenfor hans syn på staten og samfunnet. Han mener nemlig at slaver får vist sitt fulle potensiale ved å arbeide som slaver, mens kvinners fulle potensiale blir oppnådd gjennom husmorsrollen.

Rousseau

Rousseau levde under opplysningstida, men tok stor avstand til sin egen tids utviklingsoptimisme. Mens de fleste på denne tida mente at ny oppdagelser og utviklingen av teknologien var et stort framskritt mente Rousseau at dette var med på å forderve mennesket. Rousseau ønsket seg nemlig tilbake til naturen og hadde den primitive livsstilen som ideal. Samfunnet med sin økonomisk utbytting og teknologi gjorde at mennesker utviklet en egenkjærlighet i stedet for den naturlige selvkjærligheten, som er når mennesket har sitt senter i seg selv og utgangspunktet for alle mennesker. Egenkjærligheten kommer når mennesker begynner å se på seg selv gjennom andres øyne, og samfunnet var nettopp med på å dyrke denne egenkjærligheten. En slik egenkjærlighet ville utløse sjalusi, hat og hevntvang hos mennesket. Så i stedet for å tenke at samfunnet sto for forbedring, mente Rousseau at samfunnet fordervet mennesket. Det gode var det som var helt naturlig, "alt er godt fra skaperens hånd" som han uttalte.

Siden samfunnet sto for forderving og det naturlige var det reneste og godeste, ble barnet et ideal for Rousseau. Barnet er fylt med alt det gode fra skaperen, og har enda ikke latt seg forderve av samfunnet. For å holde på, og dyrke det naturlige gode et barn er født med burde oppdragelsen foregå utenfor samfunnet. Rousseau legger fram sine tanker om barndommen og oppdragelse i boka *Émile* - om oppdragelsen. Dette er en fiktiv historie om gutten *Émile* og hvordan han vokser opp på landsbygda sammen med læremesteren sin. Læremesteren fungerer kun som en veileder for *Émile* og skal legge til rette for hans naturlige utvikling. Et viktig prinsipp er at man ikke skal presse på barnet kunnskap før barnet selv søker denne kunnskapen fordi

kunnskapen oppleves som nyttig. Det er først da barnet er klart. Et eksempel på dette er hvordan barnet vil ønske å lære om astronomi og himmelretninger når han forstår at han kan bruke dette for å finne veien hjem hvis han har gått seg bort. Når barnet søker denne kunnskapen skal læremesteren veilede Émile slik at han lærer seg dette.

Rousseau sier også at barnet av natur er et aktivt og egenrådig vesen med iboende egenskaper i seg, og tenker at barndommen har en egenverdi i seg selv. Det som er verdt å nevne er at det kun er gutter som skal få en slik aktiv oppdragelse som tar utgangspunkt i å dyrke fram de iboende egenskapene. Jenter skulle oppdras tradisjonelt med det formål å bli gode hustruer for mannen.

Sammenligning

Som vi kan se har Aristoteles og Rousseau to ganske vidt forskjellige syn på barnet og barndommen. Der Rousseau mener at barnet av natur er noe godt og barndommen derfor bør vernes om, sier Aristoteles at barnet er ondt og tillegger barndommen ingen egenverdi i seg selv. Aristoteles mener at barnet må formes utenfra og bli formidlet kunnskap, noe som strider med Rousseaus tanker om at barnet er et aktivt vesen som selv kommer til å søke kunnskap når det er klart. Noen likheter kan vi likevel trekke fram. Når Aristoteles snakker om at moralske dyder ikke kun kan læres intellektuelt, men også krever praktisk øving og drilling for å gjøre det til en vane, er dette i tråd med Rousseaus tanker om at barnet må være aktivt når det lærer. Også tendensen til å sette kvinner i en birolle i sitt syn er beklageligvis lik hos begge.

Følger for dagens arbeid med barn

Selv om både Rousseau og Aristoteles setter kvinnen utenfor, og gir kvinnen en mindre rolle i samfunnet velger jeg å likevel ikke skille mellom hvordan man skal forholde seg til gutter og jenter når jeg trekker fram hvordan synene til de to filosofene vil påvirke arbeidet med barn i dag. I dag står tanken om likestilling sterkt, og å derfor skulle legge opp til ulik behandling av gutter og jenter i barndommen ville blitt feil. Når jeg snakker om barnet videre nå vil det altså henvise til både gutter og jenter. Jeg velger også å sikte oppgaven min inn på arbeid med barn knyttet til skole når jeg videre skal drøfte.

Aristoteles sitt syn på barnet og barndommen ville fått utslag i en kultursentrert pedagogikk. En kultursentrert pedagogikk går ut på at man lærer barnet de ferdigheter og holdninger som man mener samfunnet trenger. Når man da jobber med barn vil man ta utgangspunkt i hva de trenger av kompetanse for at samfunnet skal kunne videreutvikle seg. Siden man har et tydelig bilde av hva som barnet trenger å lære seg har læreren stor makt over innholdet som blir presentert, og undervisningssituasjonen i helhet. Den naturlige undervisningsformen blir den tradisjonelle kateterundervisningen hvor læreren gjennomgår stoffet for passive og stille elever. Et eksempel på en slik undervisningsform er Herbarts formaltrinnsmetode. Den besto av fire trinn: klarhet, assosiasjoner, system og metode. Før man skulle begynne å lære det nye stoffet måtte man først repetere det man tidligere hadde lært som kunne knyttes til det nye. På det første trinnet må læreren tydeliggjøre hva som skal læres og trekke fram det essensielle. Deretter skal man se sammenhenger mellom det nye man har lært og det som man kan fra før. Det er nettopp derfor repetisjonen er viktig i forkant av å gjennomgå noe nytt. Neste steg går ut på å skape et struktur og lære begreper knyttet til stoffet. I siste punktet benytter man seg av de nye begrepene man lærte i det forrige punktet og anvender disse i nye situasjoner.

En videreformidling av tankene til Rousseau i dagens samfunn ville vist seg i en barnesentrert pedagogikk. En slik pedagogikk tar utgangspunkt i barnet selv og de interesser og egenskaper de har. Som navnet tilsier er det barnet som er fokus og som legger premissene for arbeidet. En pedagogs oppgave blir da å hele tiden møte barnet der det er. Siden det er barnet som er i fokus vil ikke læreren være noen framtrøden overordnet figur, men være der som en hjelp og støtte til barnet. Det vil i stor grad bli lagt opp til at elevene må ta selvstendige valg og elevenes stemmer vil bli hørt når beslutninger skal tas. Med tanke på at elevene skal være med å ta valg er det viktig at læreren får elevene til å reflektere rundt sitt valg, og hjelpe dem å se hvordan valg man tar vil få virkninger for hva som skjer videre.

Her kan vi også trekke inn dannelsesperspektivet. Danning er formingen av oppførsel, verdier og moralske holdninger gjennom utdanning, oppdragelse og miljø. Gjennom danningen skal man utvikle seg som menneske og med dette bli reflekterte, solidariske, autonome og demokratiske. To ytterpunkter til hvordan dannelsesprosessen skal foregå er den materiale og formale danningen. Den materiale danning er en danning utenfra hvor man skal lære barnet de holdningene og verdiene som samfunnet vektlegger. Som vi ser er dette i samsvar med Aristoteles sin tenkning. Formal danning er en danning innenfra hvor man tenker at barnet har noen ressurser inne i seg som skal komme fram. Disse to typene danning kan trekkes opp mot barnesentrert pedagogikk (formal danning) og formidlingspedagogikk (material danning) som ble diskutert i de to avsnittene ovenfor.

Konklusjon

I dag vil vi sannsynligvis heller ha en pedagogikk som videreformidler tankene til Rousseau enn Aristoteles. Mens Aristoteles sine tanker viderført til dagens samfunn i størst grad vil føre til en økning i beholdningen til barna, altså den kunnskapen og kompetansen de sitter på, vil Rousseaus tanker både øke barnets beholdning og holdning. Rousseaus tanker overført til dagens arbeid med barn gir dem altså et bedre grunnlag for å utvikle egenskaper som vi forbinder med det å være dannet.

Besvart.